

Varja ĐUKIĆ, glumica

ČAR IZAZOVA

Ono što mi je dalo prostora da radim lik princeze Ksenije je upravo svijest da imam pravo da pokušam da nešto dodam

Varju Đukić, glumicu prefinjeno senzibiliteta pamti-mo po ulogama u filmovi-ma, TV serijama, pozorištu... Ona je jedna od rijetkih koja se vratila u svoju sredinu i tri sezone igrala u Crnogorskom narodnom pozorištu. Sada živi i radi u Beogradu, gdje je asistent na odsjeku glume na Fakultetu dramskih umjetnosti. Njena najnovija uloga u predstavi Radmile Vojvodić "Princeza Ksenija od Crne Gore" gdje igra princezu Kseniju u tridesetim godinama života, vratila je Varju u punom sjaju na crnogorsku pozorišnu scenu.

MONITOR: Kakav je osjećaj igrati princezu Kseniju, ličnost koja je postojala, u njenom gradu, među ljudima od kojih su je neki i poznavali, u pozorištu koje je gradi njen otac i u koje je ona dolazila, u dekoru koji je nekada bio dio njenog pokušaja?

ĐUKIĆ: Odgovornost je, naravno, velika. Odgovornost je doći do neke tačnosti koja je svojstvena tom karakteru, toj osobi, trenutku, toj vrsti ljudske dileme, ženske drame... ali treba razlučiti ono što je imaginacija pisca od onoga što su fakti, što su dokumenta... To je samo donekle sadržano u drami "Princeza Ksenija od Crne Gore". Radmila je jako predano radila na istraživanju tog materijala i toga ima dosta, no ono što je divna posljedica tog njenog truda i rada je jedna slobodna imaginativna priča, koja se surovo podudara sa stvarnošću, ali je zato pozorišno i dramski apsolutno nezavisna kao kreacija i rezultat. Iako je zanimljivo raditi na materijalu koji je fakat, istina, činjenica, istorija, koji je do materijalnog prisutan, a sa druge strane nadgrađivati sve to što je ponuđeno. To je pravi izazov za glumca, to su prostora

ri koji mu daju slobodu da uopšte igra takvu ulogu, jer sam pokušaj gole rekonstrukcije činjenica je nemoguć, opterećuje i nepotreban je, zatvara čovjeka, pretvara ga u stražara nad istorijom. Ono što mi je dalo prostora da radim je upravo svijest da imam pravo da pokušam da nešto dodam ili da zamišljam kako je to bilo.

MONITOR: Kako sve to izgleda u odnosu na Miru Stupicu, glumicu koja ima nesumnjiv glumački autoritet i iskustvo, a koja glumi tu istu Kseniju - samu u poznijim godinama, razočaranu i nesrećnu?

ĐUKIĆ: Meni je to bilo veoma inspirativno, jer je Mira jedna divna osoba koja priču o sebi i svojoj glumi nosi u svakom trenutku. Naravno tu postoji potreba da se spozna šta će u toj glumi, u toj kreaciji biti dominantno. Sjećam se vremena kada je Mira odigrala početak drame, mi smo svi bili zatečeni jer smo vidjeli jedan dio predstave na koji je trebalo nadodati sve druge a da ne budu u sudaru, da dosegnu taj nivo koji je ona svojom vještinom i iskustvom već napravila. Bio je to zanimljiv posao zato što su i domeni naših uloga različiti. U samoj drami to je jako dobro koncipirano, podijeljeno, tako da sam ja na kraju došla do nekog saznanja o svom mjestu, svojim sredstvima i o nekoj Kseniji koja sada postoji u predstavi.

MONITOR: Koliko Vi i Mira Stupica zavisite jedna od druge?

ĐUKIĆ: Jako puno. Ja strašno volim da gledam početak predstave, Mirin početak, jer u odnosu na nje-ga nekako uplivam dalje u pred-stavu. Međutim, nije u pitanju tačno nastavljanje, ja podsvjesno pratim njene impulse, njene manifestacije, emotivne doživljaje i to je neminov-

no da bi se predstava do kraja zakotrljala.

Moram da priznam da sam poslije dužeg vremena jedva dočekala da odigram predstavu koju volim i koju publika voli. Volim je i zato što smo je lijepo radili i što je to bio jedan izuzetan kolegijalni odnos. U radu je bila prisutna zajednička briga za predstavu i mislim da se to osjeća, da je predstava jedna kompaktna cjelina.

MONITOR: Živite i radite u Beogradu, asistent ste na odsjeku glume na Fakultetu dramskih umjetnosti. Iz ove sredine, ovdje ste, u Crnogorskom narodnom pozorištu, igrali par sezona, recite nam da li vi bolje dane za pozorišni život u Crnoj Gori vidite u otvaranju glumačke akademije?

ĐUKIĆ: Mogu da kažem da sam bar pokušala da se odužim, na neki način, sredini iz koje sam otišla. A priča o akademiji je sasvim logična i proističe iz niza loših iskustava - mnogi studenti glume koji su odavde, a završili su akademije u Beogradu, Sarajevu ili drugdje nisu imali ni želja, ni potrebu, a često ni mogućnosti da se vrate i rade u ovoj sredini. Pozorište je institucija koja

mora da pruži motivaciju, a motivacija nikako nije u igranju monodrama. Glumac je osoba kome treba kolektivitet, nekakav duhovni prostor za svoj rad. Moje loše iskustvo je bilo u tome što smo zbog ekonomskih nemogućnosti postali zatvorena sredina i nije više bilo pitanje ne-htjeti nego ne-moći, jer pozorište je skupa umjetnost. Sredina koja nema dovoljno formiran pozorišni ukus, repertoar, kontinuitet dobrih predstava što je važno da bi se stvorila publika, formirao ukus, kritika i uopšte atmosfera bez koje pozorište ne postoji, ne može računati na ljude. A najviše treba investirati baš u ljude. Zbog toga je ideja o formiranju akademije posljedica potrebe da ljudi koji znaju sredinu, koji imaju konkretan cilj, tu studiraju i tu razmišljaju o pozorištu jer iz tog razmišljanja kreće stvarno pozorište. Mnoge akademije u svijetu imaju konkretne programe u kojima se studentske predstave igraju, izvode. To je za studente jako važno, time se formira kontinuitet komunikacije, prepoznavanja. Važno je da ti mladi ljudi osjete da imaju razloga da tu ostanu. Naravno da uz to ovdje trebaju i ljudi koji bi došli sa strane i pomogli da se vješto, spretno i znalački krene sa programom koji treba da bude jednostavan, konkretan.

MONITOR: Dakle, Vi dajete svoj glas za akademiju, vidite li i sebe u njoj?

DUKIĆ: Ja se nisam ni dogovorala o tome i ono što pričam je moje slobodno razmišljanje, razmišljanje nekoga ko se bavi tim poslom. Biti asistent znači još uvijek učiti, jer pedagogija glume nije isto što i gluma, znači ja govorim kao osoba koja može reći da već ima neka iskustva iz oblasti pedagogije. Znam da postoji nekoliko koncepata i prijedloga za stvaranje buduće akademije, ljudi se uglavnom slažu da takav fakultet treba da postoji u Crnoj Gori. No, ni jedna akademija nije stvar dogovora ljudi koji se bave pozorištem ili profesurom. To je odluka nekih drugih ljudi koji imaju planove za konkretan razvoj pozorišta u Crnoj Gori. Oni će kada to odluče izabrati i jedan od ponuđenih koncepata za formiranje akademije.

Milica PERAZIĆ

PODSJEĆANJA

SAMOSVOJNOST I HUMANIZAM

Prije četvrt vijeka na Simpozijumu o crnogorskoj kulturi i putevima njenog razvoja govoreno je o likovnoj tradiciji, o samosvojnosti moderne umjetnosti i strasnom humanizmu crnogorskih likovnjaka. I danas je visoka etičnost stvaralačkog čina, čovjekoljubivost i zanesenost Crnom Gorom bitna karakteristika likovne umjetnosti

Prvi put su dometi i putevi razvoja crnogorske kulture, u najširem značenju, šire razmatrani prije 25 godina na Simpozijumu o crnogorskoj kulturi. Okvirno je tretirana crnogorska likovna tradicija a šire obrađeni i prodiskutovan razvoj ove umjetnosti u XX vijeku. Dimo Vujović je u rezimeu o Razviku crnogorske kulture i osobenostima stvaralaštva naglasio da su o likovnom životu pisali Đoko Pejović, Slavko Mijušković i Olga Perović. Pejović je ukazao na ljepotu ukrasa rukopisnih i štampanih crnogorskih knjiga, počevši od minijatura i inicijala Mirosavljevog jevanđelja, zatim na ukrase stećaka i građevina. On nalazi "da se i ovdje odavno počelo dobro i umjetnički stvarati". "Ovaj marljivi istraživač pomenuo je i veliki broj slikara i vajara, iz južnoslovenskih i drugih evropskih zemalja koji su, naročito tokom devetnaestog vijeka, dolazili u Crnu Goru i ostavili značajna svjedočanstva o njenoj borbi, ljudima i načinu života. Oni su podstakli i "talentovanije mladiće" da odu na školovanje u inostranstvo, tako da do prvog svjetskog rata već radi više njih. Pejović tačno zaključuje da "Crnogorsko likovno stvaralaštvo, koje se sa zakašnjenjem i usporeno počelo razvijati, svakako nije po svom stilu i estetskom značaju predstavljalo nešto izuzetnije". Slavko Mijušković je opsežno pisao o bogatoj arhitektonskoj i skulptorskoj baštini Bokë Kotorske koja je nastajala (ali i uništavana) tokom cijelog jednog milenijuma, koju su stvarali domaći

majstori, često obrazovani u susjednoj Italiji i koji su svoja znanja prenosili u ostale južnoslovenske zemlje. Naglašava značaj djela velikog baroknog slikara Tripa Kokolja, ali i dugo trajanje bokokotorske ikonopisačke škole, u likovnom smislu arhaične, ali značajne za očuvanje nacionalnog duha. Olga Perović je pisala o savremenom stvaralaštvu u Crnoj Gori.

Đaci a ne podanici

O likovnom stvaralaštvu eksplicitno su govorili samo Pavle Mijović i Aleksandar Prijčić. Prvi - u okviru šireg kulturnoistorijskog osvrtu, a drugi o naglašeno savremenim problemima. Ističući značaj kulturnog nasljeđa Crne Gore Mijović kaže da "srpske srednjovjekovne freske, ikone, minijature i skulpture uvode Crnu Goru u sferu vizantijskih, romanskih, gotskih, renesansnih i baroknih stilova. Bez, preko nacionalne barijere, već afirmisanih likovnih umjetnika... koji manje ili više nose u svom djelu crnogorski zavičajni afinitet, prizvuk i tretman širokog registra boja ne bi se mogle definisati... beogradske likovne škole počev od tridesetih godina ovoga vijeka do danas. Stoga što je bisektilna, ova kultura nije ni manja, ni manje crnogorska, ili srpska, kao što joj to nije smetalo da u prošlosti bude velika, iako nije znala za samoopredjeljenje." Pošto je njegovo izlaganje izazvalo reakcije i određene zabune, Mijović je u veoma opširnom drugom izlaganju pored ostalog, ana-